

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
kirjaamo@stm.fi

LAUSUNTO
16.1.2017

Viite: STM075:00/2011

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta alkoholilain kokonaisuudistukseksi

K-kauppiasliitto on itsenäisten K-kauppioiden yhteistoiminta- ja edunvalvontajärjestö. Suomessa on noin 1100 K-kauppiasyrittäjää, joista 850 toimii ruokakauppiaina K-citymarket-, K-supermarket-, K-market- ja Neste K-ketjuissa sekä haja-asutusalueiden pienissä, ketjuihin kuulumattomissa K-kaupoissa. K-ruokakaupat palvelevat asiakkaita lähes jokaisessa Suomen kunnassa.

K-ruokakaupat ovat pieniä ja keskisuuria perheyriyksiä, jotka tuottavat paikallisia kauppapalveluja. K-kauppiat ovat paikkakunnallaan merkittäviä työnantajia ja palkanmaksajia, joiden palveluksessa työskentelee Suomessa yhteensä noin 20 000 henkilöä. K-kauppiat ja heidän yrityksensä maksavat veronsa Suomeen ja useimmiten myös siihen kuntaan, jossa kauppa sijaitsee. K-kauppiat muokkaavat valikoimiaan paikallisten asiakkaiden ja toiveiden mukaan ja ottavat myyntiin myös lähialueensa tuotteita.

K-ruokakauppioiden kannalta luonnos alkoholilain kokonaisuudistukseksi on tervetullut ja kannatamme esitystä siltä osin, kun se sallii kaikkien enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien luvanvaraisen myynnin päivittäistavarakaupoissa.

Lakiuudistus mahdollistaisi K-ruokakaupoissa nykyistä laajemman ja monipuolisemman tuotevalikoiman asiakkaiden saataville yhdellä ostoskäynnillä. Muidenkin kuin käymisteitse valmistettujen mietojen alkoholijuomien tarjonnan laajentaminen päivittäistavarakauppoihin olisi kaupan kannalta myönteistä ja vastaisi myös kuluttajien odotuksia. Uudistus parantaisi päivittäistavarakaupan palveluja erityisesti sellaisilla paikkakunnilla ja kaupoissa, joissa Alko sijaitsee kaukana. Pienpanimoiden tuotevalikoima kaupoissa laajenisi ja tuotteet olisi mahdollista myydä laimentamattomina niiden luonnollisessa vahvuudessa.

K-kauppiat haluavat nykyistä tasapuolisemmat kilpailuedellytykset suomalaisten ruokakauppojen välille ja kilpailussa matkustajatuonnin kanssa.

Alkon liikepaikkaratkaisut ohjaavat päivittäistavarakaupan asiakasvirtoja merkittävästi. Kilpailunäkökulmasta lakiuudistus vähentäisi Alkon liikepaikkasijainnin vaikutusta

ruokakauppojen asiakasvirtoihin ja lisäksi näin ruokakauppojen välistä kilpailua. Esitys toisi jossain määrin kilpailua myös Alkon ja päivittäistavarakauppojen välille. Elinkeinopoliittisesti 5,5 tilavuusprosenttia sisältävien alkoholijuomien myynnin salliminen päivittäistavarakaupoissa parantaisi erityisesti pienten ruokakauppojen toimintaedellytyksiä ja kauppojen toiminnan jatkumista harvaan asutuilla alueilla.

Uudistus vähentäisi alkoholin matkustajatuontia. Oluiden, siiderien, long drink- ja alkoholipitoisten juomasekoitusten myynnin siirtyminen päivittäistavara kauppaan jättäisi myynnistä saatavat verotulot ja työpaikat Suomeen. Myös tarve matkustajien tuoman alkoholin hamstraamiseen erilaisine lieveilmiöineen vähenisi.

Ruokakaupan myynti ja tehokkuus paranisivat jonkin verran.

Uudistuksen toteutuessa arvioimme K-ruokakauppioiden myyntivolyymien kasvavan jonkin verran ja kaupan toiminnan tehostuvan, jotka osaltaan vaikuttavat kaupan hinnoitteluun ja vähentävät painetta ruuan hinnannousulle. Tehostumisella on myös ruokahävikkiä vähentävä vaikutus. Ruuan tehokas arvoketju on kuluttajan ja koko yhteiskunnan edun mukaista.

Tehokas valvonta- ja järjestyksenpito on ilmaistu lakiluonnoksessa tulkinnanvaraisesti.

Lakiesityksen mukaan vähittäismyynti- ja anniskelupaikassa tulisi olla toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen riittävästi henkilökuntaa tehokkaan valvonnan ja järjestyksenpidon toteuttamiseksi. K-kauppiasliitto ja K-ruokakauppiat pitävät tätä uutta säännöstä ongelmallisena, sillä siinä esitettyä vaatimusta ei ole yksilöity ja se ei ole tarkkarajainen. Epäselväksi jää, mikä katsottaisiin lain nojalla riittäväksi henkilökunnan määräksi tehokkaan valvonnan kannalta. Mikäli säännöstä rikottaisiin, seuraisi laiminlyönnistä varoitus, laiminlyöntimaksu tai luvan peruuttaminen. Esitämme, että uusi 37§:n 1 momentti tai viittaukset sanktiopykälästä siihen poistetaan.

Toimivia alkoholinmyynnin omavalvontakäytäntöjä ei ole tarvetta säädellä nykyistä järeämmin.

K-kauppiat ovat vastuullisia toimijoita ja suhtautuvat asianmukaisella vakavuudella ikärajavaltavien tuotteiden myyntiin. Kesko ja K-kaupat ovat olleet aktiivisesti mukana kehittämässä alkoholijuomien omavalvontaa ja ikärajavaltavontakoulutusta yhteistyössä viranomaisten ja Päivittäistavara kauppa ry:n kanssa. K-kaupoissa on käytössä alkoholijuomien myynnin omavalvontasuunnitelmat ja kirjauskäytännöt alkoholilain sekä siihen liittyvien säännösten ja muiden määräysten ja ohjeiden noudattamiseksi. Kaupoissa pidetään omavalvontakirjanpitoa ikärajatarkastuksista ja niiden tuloksista, selvästi päihtyneiden alkoholin ostoyrityksistä, alkoholin välitysepäilyistä, vakavista ongelmatilanteista sekä viranomaisten tarkastusten johdosta toteutetuista toimenpiteistä. Ikärajavaltavien suorittaminen kuuluu kauppojen perehdyttämisen rutiineihin.

Alkoholilain luonnoksessa esitetään, että tarkemmat säännökset omavalvontasuunnitelman laatimisesta, sen sisällöstä ja toteuttamisesta annettaisiin sosiaali- ja

terveysministeriön asetuksella. Kauppojen nykyinen omavalvontajärjestelmä on mielestämme toimiva ja kattava. Toivomme, ettei kaupoille asetettaisi lisävelvoitteita, vaan huomioitaisiin alkoholijuomien myynnin nykyiset omavalvontakäytännöt.

Hintahyvityskielto ei kohtelisi kaikkia toimijoita tasapuolisesti ja kilpailuneutraalisti.

Lakiluonnoksessa esitetty alkoholijuomia koskeva hintahyvitysten kielto kohtelisi suomalaisia päivittäistavarakauppoja eri tavalla kuin joitain muita markkinatoimijoita. Käytännön syistä luonnoksessa esitetyn hyvityskiellon ulkopuolelle jäisi esimerkiksi luottokorttiyhtiöitä, joiden korteilla maksetuista ostoksista, myös alkoholiostoksista, saa kanta-asiakasetuja, kuten bonuksia tai palkintopisteitä. Niin koti- kuin ulkomaisetkin yritykset myöntävät kanta-asiakashyvitykset yleensä ostosten loppusummasta. Jos alkoholijuomien hintahyvitykset halutaan kieltää, tulisi kieltojen koskea kaikkia markkinatoimijoita tasapuolisesti. Kantamme on, että lakiluonnoksessa oleva hintahyvitysten kielto (50§) tulee poistaa.

Alkoholikäyttämiseen tulee vaikuttaa pitkäjänteisellä valistuksella.

Mietojen alkoholijuomien saatavuuden lisääminen lakiuudistuksessa esitetyin tavoin on suomalaisten kuluttajien odotusten mukaista. Alkoholijuomista aiheutuvien haittojen torjumiseksi on edelleen tehtävä oikeanlaista työtä. Alkoholinkäytön riskeistä kertovien kampanjoiden ja alkoholinkäytöstä ja terveysvaikutuksista käytävällä asiallisella keskustelulla voidaan vaikuttaa suomalaisten asenteisiin, alkoholinkulutukseen ja alkoholijuomien maltilliseen käyttämiseen. Nuorten osalta on jo nähtävissä myönteistä alkoholinkäytön ja humalajuomisen vähentymistä. Asennetason muutokset ovat vaikutukseltaan pysyvämpiä ja tilanteista ja tarjonnasta riippumattomampia kuin kieltoihin ja valvontaan perustuva kansalaisten ohjaus.

Helsingissä 16.1.2017

K-kauppiasliitto ry
Jaana Hertsberg
Toimitusjohtaja